

VIRKAMIESLAUTAKUNNAN PÄÄTÖS

Päätös nro 68/2008
7.11.2008

Asia: Irtisanomista ja virantoimituksesta pidättämistä koskeva oikaisuvaatimus

Päätös, johon haetaan oikaisua

Laitoksen johtokunta on 16.4.2008 irtisanonut A:n virkasuhteen ja pidättänyt hänet virantoimituksesta välittömästi irtisanomisen jälkeen.

Perusteet:

Helsingin käräjäoikeuden 27.3.2008 antaman tuomion mukaan A on 21.7.2007 syyllistynyt laitoksen tiloissa rikoslain 17 luvun 6 §:ssä säänneltyyn järjestystä ylläpitävän henkilön vastustamiseen. Hän on vartijan useista pyynnöistä huolimatta kieltäytynyt esittämästä laitoksen henkilökunnan henkilökorttia sekä lopulta työntänyt vartijan työhuoneensa oven edustalta käytävälle. Rangaistuksena teosta A:lle määrättiin 20 päiväsakkoa. Tuomio tuli lainvoimaiseksi 3.4.2008.

Käräjäoikeuden tuomiosta käy ilmi, että A on käyttäytynyt laitoksen 10.5.2005 antaman ohjeen nro 1008/10/2005 "Henkilökortin käyttöpolitiikka" vastaisesti. Ohjeen mukaan henkilökortti on pyynnöstä näytettävä vartijalle. Teon moitittavuutta lisää se, että turvallisuusjohtajana ja turvallisuudesta vastaavana virkamiehenä A:n olisi pitänyt ymmärtää tunnistautumisen merkitys turvallisuustekijänä. A:n korkea asema turvallisuusjohtajana asettaa hänelle tavallista suuremman velvoitteen toimia kaikissa tilanteissa asianmukaisesti ja esimerkiksi sekä lakien ja määräysten mukaisesti. Moitittavuutta tässä tapauksessa lisää se, että tapahtumapaikkana oli laitos ja että teko liittyi laitoksen toimintaan.

Laitoksen johtokunta on arvioinut tuomiota ja siihen liittyviä tapahtumia sekä niiden vaikutuksia A:n edellytyksiin hoitaa turvallisuusjohtajan tehtäviä. Johtokunta katsoo, että A:n saama tuomio ja siihen liittyvät tapahtumat ovat jyr-

kässä ristiriidassa A:n virkatehtävien kanssa. Ne ovat heikentäneet laitoksen luottamusta A:n kykyyn hoitaa turvallisuusjohtajan virkaa.

Oikaisuvaatimus

Irtisanomista ja virantoimituksesta pidättämistä koskeva päätös on kumottava.

Virkamieslautakunnan tulee keskeyttää virantoimituksesta pidättämistä koskevan päätöksen täytäntöönpano käsittelyn ajaksi.

Vaatimuksen perusteet:

A:n virkasuhteen irtisanomiseen ei ole virkamieslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettua erityisen painavaa syytä.

Virantoimituksesta pidättämistä koskevan päätöksen keskeyttämiselle on virkamieslain 40 §:n 1 momentissa tarkoitettu erityinen syy.

1. Syytteeseen johtaneet tapahtumat

A on lauantaina 21.7.2007 tullut työpaikalleen tarkoituksenaan noutaa sieltä työpapereita. Autotallissa hänen taakseen on ilmaantunut henkilö, joka on esittäytymättä vaatinut häneltä henkilötietoja, ei henkilökorttia. A:n hissiaulassa vartijaksi tunnistama henkilö on nähnyt A:n kaulassa riippuvan henkilökortin. A on luullut, että hänen henkilöllisyytensä on tunnistettu ja lähtenyt hissillä viidenteen kerrokseen ja mennyt työhuoneeseensa. Oltuaan työhuoneessaan noin 20 minuuttia oveen koputettiin. A:n avatessa oven vartija miltei kaatui sisälle huoneeseen, jolloin A esti hänen sisään tulonsa työntämällä häntä oviaukosta vasemmalla kädellä pitäen samalla kiinni oikealla kädellä oven karmista. A näytti vartijalle henkilökorttinsa.

A on johdonmukaisesti kertonut, ettei vartija missään vaiheessa pyytänyt nähtäväkseen henkilökorttia vaan nimenomaan henkilötietoja eli henkilöllisyystodistusta. Tähän vartijalla ei ole toimivaltuuksia.

Vartija ei missään vaiheessa esittäytynyt vartijaksi eikä näyttänyt vartijakorttiaan. Pysäköintitiloissa oli niin pimeää, ettei A tunnistanut henkilöä vartijaksi. Työhuoneen ovella A oletti kyseessä olevan vartijan, mutta oli varuillaan miehen tavallisuudesta poikkeavan käytöksen vuoksi.

2. Käräjäoikeuden tuomio ja siitä tehtävät johtopäätökset

Käräjäoikeuden tuomiossa vain osateko, jossa todetaan A:n työntäneen vartijaa loitommalle työhuoneensa ovelta, täyttää rikoksen tunnusmerkistön, koska rikoslain 17 luvun 6 §:ssä säädetty rikos edellyttää nimenomaan väkivaltaa tai sillä uhkaamista. Osateko, jossa A:n todetaan kieltäytyneen esittämästä henkilökorttiaan vartijalle on katsottava vain tuomion perusteluksi. Käräjäoikeudessa tuli selväksi, että A:lla oli henkilökortti kaulassaan. A on käyttäytynyt henkilökortin esittämisen osalta täysin sääntöjen mukaan.

Siltä osin kuin A on työntänyt vartijaa loitommaksi työhuoneensa ovelta, hänen menettelyään on voidaan pitää moitittavana. Tällöin on kuitenkin otettava

huomioon se, että työhuoneessa säilytettiin salassa pidettäviä asiakirjoja ja A:n oli tullut ottaa huomioon sekin, että mies olisi vain tekeytynyt vartijaksi. A:lla on siten ollut työtehtäviinsä liittyvä syy estää ulkopuolisen henkilön pääsy työhuoneeseensa.

3. Johtokunnan päätöksen valmistelu

A:lle lähetettiin 3.4.2008 päivätty kirje, jonka olivat allekirjoittaneet pääjohtajan poissa ollessa johtaja D sekä apulaisjohtaja E. Kirjettä ei ilmeisesti käsitelty etukäteen johtokunnassa.

Kirjeessä on esitetty irtisanomisperusteet. Menettely, jossa asian esittelijä jo etukäteen esittää tällaisia väitteitä ja ennakoi johtokunnan päätöstä, ei ole hyvän hallintotavan mukainen.

Ennen sähköpostikokousta 4.3.2008 eräs johtokunnan jäsen oli tehnyt päätösesityksen, jonka mukaan A edelleen nauttii johtokunnan luottamusta. Tätä esitystä ei pöytäkirjamerkintöjen mukaan voitu "kokousteknisistä syistä" ottaa johtokunnan käsiteltäväksi. Näin ollen ei ollut asiallista, että esittelijä esitti luottamusta koskevan väitteen jo ennen virkamiehen kuulemistä. Esittelijää voidaan pitää esteellisenä asiassa.

A oli antanut kirjeen johdosta kirjallisen vastineen 10.4.2008, kuitenkin niin, ettei käytettävissä ollut ulkopuolistien silminnäkijän havaintoja tapahtumista. A:ta ei hänen pyynnöstään huolimatta kuultu henkilökohtaisesti johtokunnan kokouksessa. A oli ilmoittanut olevansa 16.4.2008 ulkomaanmatkalla.

4. Asian käsittely johtokunnan kokouksessa 16.4.2008

Asian esittelijänä on toiminut pääjohtaja C, jolla on ollut vahva ennakkokäsitys asiasta. Kokouspöytäkirjassa todetaan, että johtokunnan jäsen E oli pyytänyt työoikeuden professoreja Seppo Koskista ja Kari-Pekka Tiitistä arvioimaan asiaa virkamiesoikeudelliselta kannalta ja he olivat päätyneet käsitykseen, että perusteltu seuraamus olisi tullut olla kirjallinen varoitus. Irtisanomispäätös on tehty äänestyksen jälkeen, jossa äänet menivät tasan ja puheenjohtajan ääni ratkaisi lopputuloksen.

5. Johtokunnan päätöksen arvioiminen

Johtokunta ei ole ottanut tuomion merkitystä arvioidessaan huomioon sitä, että käräjäoikeuden tuomio on annettu lähinnä A:n oman kertomuksen perusteella ja että käräjäoikeus poikkesi olennaisesti syytteestä. A:lle annetut kuulemiskirjeet olivat samanlaiset sekä ennen tuomiota että sen jälkeen.

Henkilökortin esittämättä jättäminen ei ole rangaistava teko, joten sitä ei olisi tullut ottaa mukaan tuomioon. A:lla on ollut henkilökortti asianmukaisesti kaulassaan ja hän on siten selvittänyt henkilöllisyytensä henkilökortilla. A:lle oli tullut käsitys, että vartija oli tunnistanut hänet.

Valvontakameran tallenteista on todettavissa A:n käyttäytyneen koko ajan rauhallisesti ja asiallisesti. Uuden silminnäkijän kertomuksesta käy ilmi, että vartija on käyttäytynyt tilanteessa monella tavalla sopimattomasti. Tekoaikaan

paikalla ei ollut ulkopuolisia. A:lla ei ole työtehtäviensä perusteella mitään tekemistä vartioiden tehtävien kanssa. Vaikka A:lta asemansa puolesta voidaankin edellyttää muita virkamiehiä moitteettomampaa käytöstä, myös häntä on kohdeltava tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti.

A:ta ei asiaa käsiteltäessä ole käsitelty oikeudenmukaisesti ja puolueettomasti. Laitoksen johto ei omasta aloitteestaan ollut halukas selvittämään asiaa valvontakameroiden tallenteiden avulla. Tapahtumapaikalla ollut atk-käyttöpäällikkö oli tuoreeltaan kertonut tapahtumista työtovereilleen, mutta laitoksen hallintopäällikkö oli seuraavana päivänä kieltänyt kertomasta asiasta kellekään. Silminnäkijästä ei ilmoitettu poliisille eikä A:lle.

Virantoimituksesta pidättämisen keskeyttämiseen on erityinen syy eli käräjäoikeuden tuomiosta ilmenevä teon vähäisyys, olosuhteet ja teon anteeksianttavuus, asian valmistelussa tapahtuneet virheet, uusi selvitys, johdon menettely asian selvittelyssä, päätös on vastoin asiantuntijoiden mielipidettä ja kyse on äänestysratkaisusta.

Vastine:

Laitos on antanut vastineen.

Käräjäoikeuden tuomio

A on oikaisuvaatimuksessaan esittänyt tapahtumainkulusta samat väitteet kuin rikosprosessin yhteydessä. Käräjäoikeuden johtopäätökset ovat perustuneet A:n, vartijan sekä kahden todistajan kertomukseen sekä tuomiossa lueteltuihin kirjallisiin todisteisiin. Oikaisuopyynnön liitteenä oleva uuden silminnäkijän lausunto, joka on annettu lähes kymmenen kuukautta tapahtumien jälkeen, ei anna aihetta arvioida tapahtumia toisin kuin käräjäoikeus on tehnyt. Tapahtumia ei miltään osin ole aihetta arvioida toisin kuin käräjäoikeus.

Menettely

Irtisanomismenettelyssä on noudatettu virkamieslain ja -asetuksen säännöksiä. A:lle on lain edellyttämällä tavalla varattu tilaisuus tulla kuulluksi. Suullista kuulemista ei pidetty tarpeellisena, koska A oli antanut asiassa kirjallisen vastineen, joka sisälsi riittävästi tietoa asian ratkaisemiseksi. Pääjohtaja ei ole kuulemiskirjeessä käytettyjen ilmaisujen johdosta ollut esteellinen esittelemään asiaa.

Irtisanomisperusteen olemassaolo

A:n on lainvoimaisella tuomiolla todettu kieltäytyneen esittämästä laitoksen tiloissa vartijalle laitoksen henkilökunnan henkilökorttia ja väkivaltaa käyttämällä yrittäneen estää tai ainakin vaikeuttaneen vartijaa suorittamasta tehtäväänsä. Laitos on perustellusti kiinnittänyt huomiota siihen, että A:n olisi tullut asemansa vuoksi ymmärtää tunnistautumisen merkitys. A:n menettely on jyrkässä ristiriidassa turvallisuusjohtajan virkatehtävien kanssa.

Vastaselitys:

A on antanut vastaselityksen.

Virkamieslautakunnan ratkaisu

Perustelut

Sovellettavat säännökset:

Valtion virkamieslain (750/94) 14 §:n mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä. Hänen on noudatettava työnjoh-to- ja valvontamääräyksiä. Virkamiehen on käyttäydyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla.

Valtion virkamieslain 25 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen ei saa irtisa-noa virkasuhdetta virkamiehestä johtuvasta syystä, ellei tämä syy ole erityi-sen painava. Saman pykälän 3 momentin mukaan irtisanominen on tehtävä tässä pykälässä tarkoitetulla perusteella kohtuullisen ajan kuluessa siitä, kun irtisanomisen peruste on tullut viranomaisen tietoon.

Valtion virkamieslain 40 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan virkamies voidaan pidättää virantoimituksesta välittömästi irtisanomisen jälkeen, jos irtisanomi-sen perusteena oleva teko tai laiminlyönti osoittaa virkamiehen siinä määrin soveltumattomaksi tehtävänsä, ettei virantoimitusta voida jatkaa tai jos viran-toimituksen jatkuminen irtisanomisajan voi vaarantaa kansalaisten turvalli-suuden.

Valtion virkamieslain 66 §:n mukaan virkamiehelle on varattava tilaisuus tulla asiassa kuulluksi muun ohessa ennen kuin virkamies pidätetään virantoimi-tuksesta tai irtisanotaan 25 § tai 26 §:n nojalla.

Esitetty selvitys

Laitoksen johtokunnan kokouksen pöytäkirjasta 16.4.2008 käy ilmi, että A:n ir-tisanomisasian esittelijänä toimi pääjohtaja ja että irtisanomispäätös syntyi äänestyksen jälkeen äänin 3-3 ja päätökseksi tuli puheenjohtajan kannattama mielipide.

Helsingin käräjäoikeuden tuomio 27.3.2008. Tuomion mukaan A on tuomittu 21.7.2007 tapahtuneesta järjestystä ylläpitävän henkilön vastustamisesta 20 päiväsakon suuruiseen rangaistukseen. Käräjäoikeus on katsonut, että A on tehnyt vartijalle väkivaltaa työntämällä tämän pois huoneensa ovelta/oven lä-heisyydestä silloin, kun tämä on pyytänyt saada tietoonsa A:n henkilöllisyy-den. Käräjäoikeus on myös katsonut, että A on syytteessä kerrotulla tavalla kieltäytynyt esittämästä pyynnöistä huolimatta vartijalle henkilökorttiaan.

Laitoksen määräyksen 10.5.2005 "Henkilökortin käyttöpolitiikka" mukaan lai-toksen toimipisteissä henkilökunnan on pidettävä henkilökortti näkyvillä. Henkilökortti on pyynnöstä esitettävä vahtimestarille tai vartijalle.

Valvontakameroiden kuvamateriaalista on valvontavideosta tekemän analyysin mukaan havaittavissa, että A:lla oli henkilökortti kaulassaan hänen astu-essaan autohallista hissiaulaan.

Uuden silminnäkijän kertomuksen mukaan vartija oli pyytänyt 21.7.2007 myös häntä todistamaan henkilöllisyytensä. Vartija oli hänen tullessa kiroillut puhe-
limeen ja kertonut hiipparista, joka ei esittänyt korttiaan. Vartija oli ollut kiihty-
nyt.

Oikaisuvaatimuksen liitteenä on myös 3.4.2008 päivätty *A:n kuulemiskirje* se-
kä ote *laitoksen johtokunnan sähköpostikokouksen pöytäkirjasta 4.3.2008*.

Edelleen liitteenä on *työoikeuden professori Seppo Koskisen* laatima lausun-
to.

Johtopäätös

Menettely asian valmistelussa ja päätöksenteossa

A:lle on 3.4.2008 päivätyllä kirjeellä varattu tilaisuus tulla kuulluksi irtisano-
mista ja virantoimituksesta pidättämistä koskevassa asiassa. A:lle on varattu
tilaisuus antaa asiassa vastineensa 11.4.2008 mennessä. A on antanut kirjall-
lisen vastineen. Asiassa ei ole tapahtunut kuulemisvirhettä sillä perusteella,
ettei A:lle ole varattu mahdollisuutta tulla kuulluksi johtokunnan kokouksessa
vaan kirjallinen vastine on katsottu riittäväksi. A oli ulkomaanmatkansa vuoksi
ollut estynyt saapumasta johtokunnan kokoukseen 16.4.2008. A:lle on varattu
tilaisuus tulla kuulluksi virkamieslain 66 §:ssä tarkoitetulla tavalla

Pääjohtaja on johtokunnalle tekemässään esityksessä ilmoittanut kaikki ne
seikat, joihin A:n irtisanominen ja virantoimituksesta pidättäminen tulisi esille
tulleen aineiston nojalla mahdollisesti perustumaan. Hän ei ole tällä perus-
teella ollut esteellinen esittelemään asiaa laitoksen johtokunnalle. Professori
Koskisen asiassa antamassa lausunnossa on punnittu A:n irtisanomisperus-
teita aiemman oikeuskäytännön valossa eikä Koskinen ole lausunnossaan
päätenyt vahvasti mihinkään lopputulokseen. Johtokunnalla ei ole ollut velvol-
lisuutta ottaa Koskisen lausuntoa miltään osin päätöksensä perusteeksi. Pää-
tösesityksen valmistelussa tai päätöksenteossa ei ole tapahtunut menettely-
virhettä, jonka perusteella päätös tulisi kumota.

Irtisanomisperusteet

Laitoksen johtokunnan päätös on perustunut Helsingin käräjäoikeuden A:lle
antamaan tuomioon ja siinä selostetun A:n käyttäytymisen arviointiin virka-
miesoikeudelliselta kannalta.

Käräjäoikeus on tuomiossaan A:n oman kertoman, todistajanlausuntojen ja
kirjallisen näytön nojalla arvioinut, mitä seikkoja 21.7.2008 tapahtumissa on
pidettävä toteennäytettynä. Tapahtumainkulkua ei pelkästään uuden silmin-
näkijän kirjallisen lausunnon nojalla ole arvioitava käräjäoikeuden tuomiosta
poikkeavasti.

A:n virka-asema laitoksen turvallisuusjohtajana edellyttää häneltä alempia vir-
kamiehiä moitteettomampaa käytöstä. Hänen on asemansa vuoksi oltava tie-
toinen turvallisuusmääräysten noudattamisen tärkeydestä ja toimittava tässä

suhteessa esimerkillisesti. Moitittavuutta lisää se, että tapahtumapaikkana olivat laitoksen tilat. A:n käräjäoikeuden tuomiossa selostettu ja syyksi luettu käyttäytyminen on ollut ristiriidassa A:n tehtävien kanssa.

Virkamiehen irtisanomiseen tulee Valtion virkamieslain mukaan olla erityisen painava syy. Erityisen painavan syyn olemassaoloa tulee arvioida erisijassa viraston kannalta mutta seuraamus ei kuitenkaan saa olla virkamiehen kannalta katsoen kohtuuton suhteessa teon moitittavuuteen. Yleinen luottamus laitoksen toimintaan edellyttää epäilemättä, että laitoksen turvallisuusjohtaja noudattaa kaikissa toimissaan viraston tehtävän toteuttamisen varmistamiseksi laadittuja turvallisuusmääräyksiä eikä syyllisty tällaisessa asiassa rikokseen. Vaikka A:n asemassa olevalta virkamieheltä vaaditaankin moitteetonta käytöstä, on kuitenkin harkittava, onko käyttäytyminen ollut sellaista, että siitä tulee A:n asemassa olevalle virkamiehelle määrätä niin ankara seuraamus kuin irtisanominen.

Vaikka A:n on käräjäoikeudessa todettu syyllistyneen rikokseen ja siitä on määrätty hänelle rangaistus, asiakirjoissa oleva teon kuvaus sekä olosuhteista ja tapahtumista esitetty selvitys antavat aihetta olettaa A:n toimineen enemmänkin ajattelemattomasti kuin tarkoituksella rikkoneen turvallisuusmääräyksiä. A:n teko on aiheuttanut laitokselle haittaa lähinnä sikäli, että asiasta on, mitä ilmeisemmin A:n virka-aseman vuoksi uutisoitu näyttävästi. Ottaen huomioon vielä se, että A:lle tuomittu rangaistus on lievä sakkorangaistus, irtisanominen seurauksena teosta ei ole oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen. Virkamieslautakunta katsoo siten, että A:n käyttäytyminen on ollut moitittavaa, mutta ei se kuitenkaan muodosta erityisen painavan syytä, jonka nojalla A olisi voitu irtisanoa. Näin ollen perusteita myöskään virantoimituksesta pidättämiselle ei ole ollut.

Päätös

Virkamieslautakunta hyväksyy oikaisuvaatimuksen ja kumoaa A:n irtisanomista ja virantoimituksesta pidättämistä koskevan päätöksen.

Sovelletut oikeusohjeet

Valtion virkamieslaki 14 § ,25 § 2 momentti ja 66 §
Hallintolaki 6 ja 28 §

Muutoksenhaku

Valitusoikeus korkeimpaan hallinto-oikeuteen liitteenä.

Puheenjohtaja

Heikki Jukarainen

Esittelijä

Ulla-Maarit Heljasvuo

Virkamieslautakunnan päätös oli tulos äänestyksestä, jossa enemmistön muodostivat puheenjohtaja Jukarainen ja jäsenet Kulla, Paanetoja, M. Nieminen, Komulainen ja Sipiläinen sekä vähemmistön Isomäki, A. Nieminen ja varajäsen Strömberg.

Vähemmistön äänestyslausuma liitteenä.

Eri mieltä olleiden A. Niemisen, Isomäen ja Strömbergin eriävä lausuma:

Laitoksen johtokunnan päätös on perustunut Helsingin kärjäoikeuden A:lle antamaan tuomioon ja siinä selostetun A:n käyttäytymisen arviointiin virkamiesoikeudelliselta kannalta. Kärjäoikeus on tuomiossaan A:n oman kertoman, todistajanlausuntojen ja kirjallisen näytön nojalla arvioinut, mitä seikkoja 21.7.2008 tapahtumissa on pidettävä toteennäytettynä. Tapahtumainkulkua ei pelkästään uuden silminnäkijän kirjallisen lausunnon nojalla ole arvioitava kärjäoikeuden tuomiosta poikkeavasti.

A:n virka-asema laitoksen turvallisuusjohtajana edellyttää häneltä alempia virkamiehiä moitteettomampaa käytöstä. Hänen on asemansa vuoksi oltava tietoinen turvallisuusmääräysten noudattamisen tärkeydestä ja toimittava tässä suhteessa esimerkillisesti. Moitittavuutta lisää se, että tapahtumapaikkana olivat laitoksen tilat. A:n kärjäoikeuden tuomiossa selostettu ja syyksi luettu käyttäytyminen on ollut jyrkässä ristiriidassa A:n tehtävien kanssa. Laitoksella on ollut virkamieslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettu erityisen painava syy.

A:n teko osoittaa hänet siinä määrin sopimattomaksi tehtävänsä, ettei virantoimitusta voida irtisanomisen jälkeen jatkaa. Laitoksella on ollut perusteet pidättää A virantoimituksesta välittömästi irtisanomisen jälkeen.

Näillä perusteilla hylkäämme oikaisuvaatimuksen ja virantoimituksesta pidättämistä koskevan päätöksen täytäntöönpanon keskeyttämistä koskevan vaatimuksen.